Community-led Urban Strategies in Historic Towns (COMUS)

COUNCIL OF EUROPE

Funded
by the European Union
and the Council of Europe

EUROPEAN UNION

CONSEIL DE L'EUROPE

Implemented
by the Council of Europe

Урбаністычныя стратэгіі гістарычных гарадоў,
арыентаваныя на супольнасці (COMUS)”

Тэхніка-эканамічнае абгрунтаванне

Рэстаўрацыя будынкаў былога езуіцкага калегіўма
і эфектыўнае іх выкарыстанне для развіцця горада Мсціслава

Мсціслаў

Рэспубліка Беларусь

Сакавік 2017

OVPM
OWHC
OCPM

ЗМЕСТ

1. Назва аб’екта 3
2. Уводзіны 4 – 5
3. Апісанне аб’екта 6 – 7

3.1. Апісанне аб’екта і яго кампанентаў 6
3.2. Адміністратыўная інфармацыя 7
3.3. Патрэбы і патрабаванні 7- 8
4. Абмежаванні і магчымасці 8 – 10
4.1. Устаноўленая законам ахова/ абмежаванні 8 - 9
4.2. Магчымасці для пашырэння існуючага выкарыстання і паўторнага функцыянавання 9 – 10

5.Апісанне праекта 11 – 12
5.1 План праекта 11 - 12
5.2 Кароткі агляд канцэпцыі праекта 12

6. Распрацоўка праекта 12 – 17
6.1 Ацэнка дзейнасці 10 – 16
6.2 Фінансаванне 16 – 17
6.3 Экалагічнае і сацыяльнае ўздзеянне 13 – 14
6.4 Рызыкі 18
6.5 Сцэнарыі развіцця праекта 18 -- 19
6.6. Кіраванне і ўстойлівасць 20

7.SWOT аналіз 21

8. Бібліяграфія 22

9. Дадаткі 23 – 36

1. **Назва аб'екта: Ансамбль Езуіцкага калегіўма**

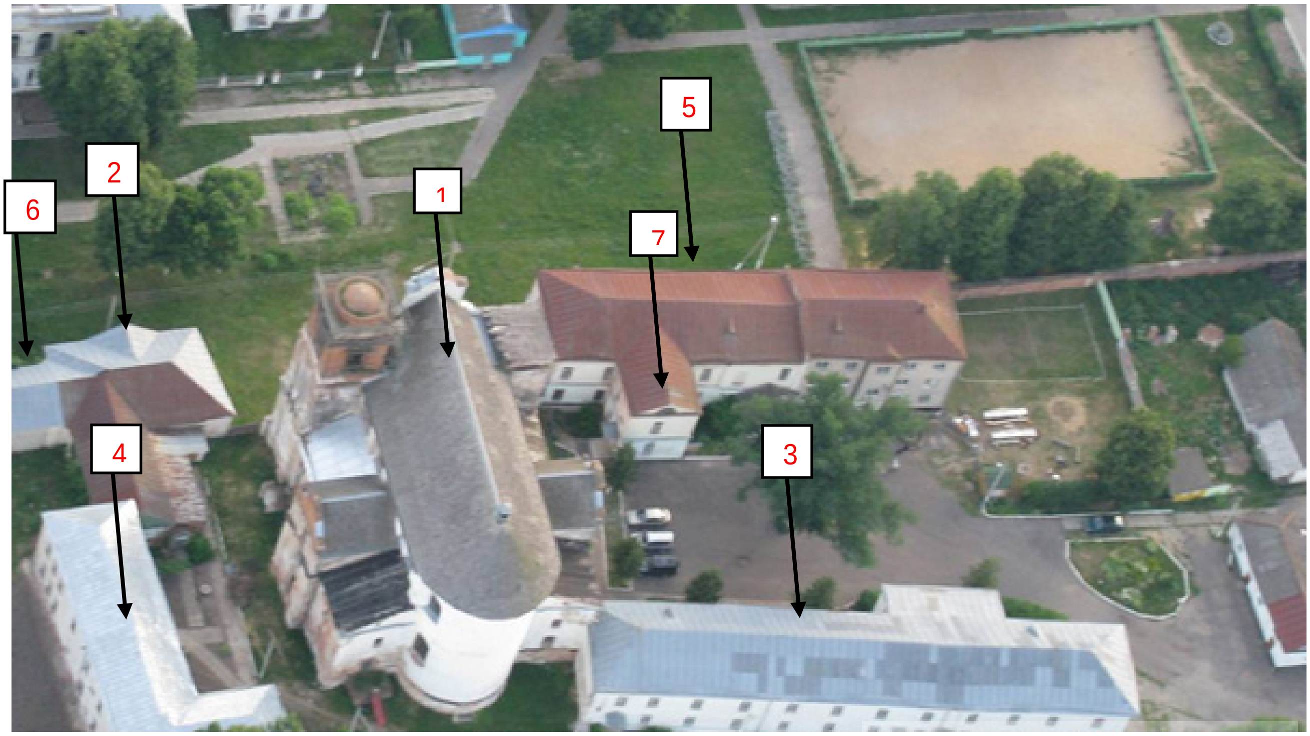

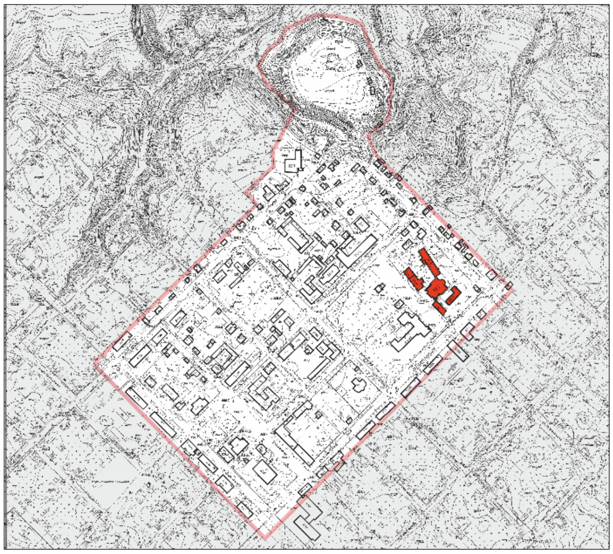

Размяшчэнне ў гістарычным цэнтры Мсціслава

Размяшчэнне на месцы

2. **Уводзіны**

Дзейнасць па аднаўленню ансамбля былога Езуіцкага калегіўма і стварэнне на яго базе ўстановы новага тыпу – мультыкультурнага кластэра ажыццяўляецца ў г. Мсціславе (Беларусь), які з 2015 г. з'яўляецца пілотным горадам сумеснага праекта Рады Еўропы і Еўрапейскага Саюза "Урбаністычныя стрэтэгіі гістарычных гарадоў, арыентаваныя на супольнасці (COMUS)", заснаванага на палітычных прыярытэтах Праграмы Усходняга партнёрства (2015-2020 гг.).

Праект COMUS рэалізуецца ў шасці краінах, сярод якіх: Арменія, Беларусь, Грузія, Рэспубліка Малдова і Украіна і 9 гістарычных гарадах. Ён накіраваны на комплексную рэабілітацыю дадзеных гарадоў на падставе захавання і выкарыстання культурнай і прыроднай спадчыны. Праект прадстаўляе пілотным гарадам эфектыўную падтрымку і экспертныя веды Савета Еўропы, а таксама Арганізацыі гарадоў Сусветнай спадчыны ў справе мабілізацыі рэсурсаў спадчыны ў якасці эфектыўнага інструмента адраджэння гэтых гарадоў, спрыяе шматбаковаму міжнароднаму супрацоўніцтву і абмену вопытам.

Мсціслаў як пілотны горад праекта COMUS валодае значным патэнцыялам спадчыны і шырокімі магчымасцямі для развіцця ўстойлівага турызму. Гэта адзін са старажытных гарадоў Беларусі, які быў заснаваны ў 12 ст. На яго тырыторыі размяшчаюцца больш 40 помнікаў гісторыі і культуры міжнароднага, нацыянальнага і мясцовага значэння, у тым ліку археалагічныя месцы, старажытныя цэрквы і манастыры, фартыфікацыйныя збудаванні, гістарычныя будынкі і аб'екты ландшафтнай архітэктуры.

Рэабілітацыя гістарычнага цэнтра, што адлюстроўвае спецыфіку горада і з'яўляецца прадметам гонару яго жыхароў, -- прыярытэтны кірунак гарадской палітыкі Мсціслава. Вось ужо цягам некалькі гадоў гарадскія ўлады укладваюць вялікія сродкі ў рэгенерацыю гістарычнай тэрыторыі, рэстаўрацыю і кансервацыю помнікаў архітэктуры і археалогіі. Быў створаны мясцовы дабрачынны фонд для захавання культурнай спадчыны, які таксама збірае і акамуліруе грамадскія сродкі для гэтых мэтаў. Тым не менш, магчымасці невялікага правінцыйнага горада, якім сёння з'яўляецца Мсціслаў, абмежаваныя, асабліва ў дачыненні да тых аб'ектаў спадчыны, што некалі складалі славу гэтага горада, сведчаць аб яго вялікім палітычным і эканамічным значэнні ў пэўныя гістарычныя перыяды, а зараз знаходзяцца ў нездавальняючым стане і патрабуць даволі значных укладанняў. Неабходна не толькі захаваць і адрэстаўраваць гэтыя помнікі, але і ўдыхнуць у іх новае жыццё, прыстасаваць пад новыя, сацыяльна значныя мэты, рэалізацыя якіх паспрыяе устойліваму развіццю горада і ўзмацніць яго культурны і эканамічны патэнцыял.

У рамках праекта COMUS, шляхам шматлікіх абмеркаванняў і кансультацый, якія праводзіліся з мясцовымі зацікаўленымі асобамі, прадстаўнікамі гарадскіх уладаў, асобнымі спецыялістамі, былі абраныя два прыярытэтныя праекты, якія ў выніку іх рэалізацыі, змогуць унесці значыны ўклад у развіццё горада. Гэта праекты рэабілітацыі ансамбля езуіцкага калегіўма і былой мужчынскай гімназіі.

Выбар гэтых аб'ектаў быў абумоўлены, па-першае, іх месцапалажэннем – у самым цэнтры горада, акрамя таго, аб'яднаных агульнай прасторай – гарадскім скверам і плошчай вакол сквера і абодвух комплексаў; па-другое, іх высокім гісторыка-культурным значэннем і эстэтычнымі якасцямі (яны з'яўляюццв архітэктурнымі дамінантамі ў горадзе); па-трэцяе, іх магчымасцямі ў вырашэнні шматфункцыянальных задач (вялікія плошчы гэтых аб'ектаў дазволяць пасля іх рэабілітацыі выкарыстоўваць іх з найбольшай эфектыўнасцю для горада).

Дадзенае тэхніка-эканамічнае абгрунтаванне (ТЭА) ствараецца з мэтай аднаўлення ансамбля Езуіцкага калегіўма ў Мсціславе на падставе яго гістарычнай, сацыяльнай і культурнай ролі для горада. Мяркуецца поўная рэстаўрацыя будынкаў калегіўма з акаляючай тэрыторыяй і стварэнне на яго базе мультыкультурнага кластэра. Асноўнай прычынай прыярытэтнасці гэтага праекта з'яўляюцца магчымасці для сацыяльнага-эканамічнага развіцця горада. Праект прапануе розные сцэнарыі для мясцовай моладзі па рэалізацыі іх прафесійнай арыентацыі і правядзенні вольнага часу. Гэты праект таксама валодае патэнцыялам для атрымання дахода ад камерцыйнай і турыстычнай дзейнасці, што істотна для мясцовых уладаў і насельніцтва.

Прыярытэты, вызначаныя для гэтага аб’екта, ўключаюць неабходнасць паляпшэння існуючай інфраструктуры, а таксама дэфрагментацыю тэрыторыі шляхам інтэграцыі яе элементаў у адзіны культурны ландшафт. Таксама разглядаюцца канкрэтныя пытанні, такія як вырашэнне экалагічных праблем, ландшафтны дызайн, навігацыя, выбар каларыстычнага коду места, доступ да аўтатранспарту і інш.

Чакаецца, што рэалізацыя праекта зойме чатыры гады, першы з якіх -- падрыхтоўчы. На працягу гэтага года існуючыя праблемы будуць прааналізаваныя і прапанаваны рашэнні ў рамках шэрагу мерапрыемстваў з прыцягненнем супольнасці і тэхнічных экспертаў. Тры наступныя -- для рэалізацыі канкрэтных рэстаўрацыйных і рэвіталізацыйных дзеянняў.

Даследаванне складаецца з пяці раздзелаў, якія змяшчаюць кантэксную інфармацыю, асноўныя абмежаванні і магчымасці для развіцця, падрабязнае апісанне праекта і чаканыя вынікі. ТЭА звязаны з задачамі праекта рэгенерацыі гістарычнага цэнтра Мсціслава, якая працягваецца. Крыніцы інфармацыі ўключаюць існуючыя гарадскія планы і праграмы развіцця Мсціслава, кадастравыя і архіўныя планы, планы тэхнічных службаў, гістарычныя дакументы і фатаграфіі, а таксама ітнэрнэт і друкаваныя публікацыі. Юрыдычныя падставы таксама ўлічваліся ў працэсе распрацоўкі канцэпцыі праекта

У дадзеным тэхніка-эканамічным абгрунтаванні асноўная ўвага надаецца аднаўленню будынкаў былога Езуіцкага калегіўма. Ёсць рашэнне мясцовых жыхароў ператварыць былы езуіцкі калегіўм у мультыкультурны кластэр з Арт-рэзідэнцыяй (у канвікце), хостэлам (у будынку калегіўма), бізнэс-інкубатарам для творчых моладзевых ініцыятыў (у будынках былых гаспадарчых пабудоў), канцэртным холам ў будынку былога касцёла.

Дакумент быў распрацаваны Людмілай Кірыенака, дырэктарам Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея па ініцыятыве Мсціслаўскай стэйкхолдэргрупы, на падставе матэрыялаў Плана кіравання, адпаведнай тэхнічнай дакументацыі, пры кансультацыі тэхнічных дарадцаў (архітэктараў і рэстаўратараў). ТЭА заснаваны на папярэдняй тэхнічнай ацэнцы (ПТА), якая адлюстроўвала наступныя пытанні:

- апісанне аб’екта ў культурным ландшафце горада;
- яго жыццяздольнасць (кіраванне і ўстойлівасць);
- стратэгічныя задачы (адаптыўнасць, карыстальнікі, аўдыторыя, рынак).

Даследаванне ўключае ў сябе план мерапрыемстваў і меркаваны бюджэт, які складае € 12 186 500 Канчатковы варыянт дакумента быў разгледжаны па пасяджэнні Групы па кіраванню праектам г. Мсціслава 16.05.2017 г. Працэс распрацоўкі ТЭА каардынаваўся Мэнаджарам праекта і Нацынальным каардынатарам.

3. АПІСАННЕ АБ’ЕКТА

3.1. Апісанне аб’екта і яго кампанентаў

Ансамбль Езуіцкага калегіўма – гэта комплекс будынкаў 18–19 стст., які ўключае ў сябе аб’екты рознай каштоўнасці і памераў. Найперш – касцёл св. Міхаіла Архангела, помнік барока, які вырашаны магутнай мураванай базілікай з трансептам і двухвежавым фасадам. З поўначы да касцёла далучаецца аднапавярховы будынак былой аптэкі

езуітаў, з поўдня да апсіды – двухпавярховы, прамавугольны ў плане корпус калегіўма. Акрамя таго, захаваліся гаспадарчыя пабудовы, канвікт (будынак пансіёну), агароджа ў рамантычным стылі (канец 19 ст.) і капліца. Калегіўм быў заснаваны напачатку 17 ст. па загаду караля Жыгімонта Трэцяга Вазы, быў драўляны, у 18 ст. пабудаваныя каменныя будынкі.

Асноўнай дамінантай Мсціслаўскага калегіўма езуітаў з'яўляецца касцёл архангела Міхаіла. Будынак касцёла ўяўляе сабой трохнефавую базіліку з трансептам і двувежавым галоўным фасадам. Галоўны фасад падзяляецца на два ярусы і завяршаецца развітым антаблементам са ступечатым атыкам ў цэнтры. Сцены будынка аздоблены шырокімі пілястрамі. Вежы захаваліся часткова. У час рэканструкцыі касцёла пад праваслаўны сабор у 19 ст. быў узведзены вялікі паўсферычны купал на цыліндрычным светлавым барабане (не захаваўся). Захаваліся рэшткі насценнага жывапісу.

Аднапавярховы цагляны будынак аптэкі мае прамавугольную форму с выступаючай паўкруглай часткай памерамі 19.62 x 10.875м. Сцены зроблены з чырвонай цэглы, з драўляным перакрыццем. Падвал адсутнічае; гарышча ў аб'еме скатнага вальмавага даху, з драўлянай страпільнай сістэмай; пакрыцце даху са сталі фальцавага злучэння. Унутраны аб'ем ўяўляе сабой адзінкавае памяшканне з вышынёй больш чатырох метраў. Вокны і дзверы драўляныя, прамавугольнай формы. Фасады атынкаваныя з дэкорам па карнізе даху. Зараз будынак закансерваваны.

Будынак калегіўма -- двухпавярховы, цагляны. Па форме нагадвае выцягнуты прамавугольнік. У паўднёвай частцы ён злучаецца пад невялікім вуглом з касцёлам. Паўночна-усходняя сцяна аздоблена кантрафорсамі. Сістэма планіроўкі – калідорная, з аднабаковым размяшчэннем памяшканняў. На першым паверсе калідор і пакоі перакрыты крыжовымі скляпеннямі, на другім – плоскай столлю. На усходнім куце знаходзіцца вузкая двухмаршавая лесвіца.

Канвікт – будынак пансіёну, трохпавярховы, прамавугольны ў плане. Размешчаны злева перад галоўным фасадам касцёла. У 1960-я гг. Да яго быў прыбудаваны трохпавярховы будынак музычнай школы. Сёння будынак канвікта рэстаўруецца і плануецца выкарыстоўваць яго ў бліжэйшай перспентыве для патрэб мастацкай адукацыі дзяцей.

Гаспадарчыя пабудовы пабудаваны ў 19 ст. Зараз тут размяшчаецца мастацкая школа

3.2. **Адміністратыўная інфармацыя**

3.2.1 Краіна ці тэрыторыя: Рэспубліка Беларусь

3.2.2 Кантактныя асобы: Наталля Біскуп, Людміла Кірыенка

3.2.3 Email address: okinchits.mst@tut.by, irmaultra@yandex.by

3.2.4 Назва і адрас аб'екта: Ансамбль Езуіцкага калегіўма, адрас: г. Мсціслаў 213453, Магілёўская вобл, на рагу вул. Першамайскай і Пралетарскай

3.2.5 Шыфр у Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь: 512Г000510

3.2.6 Будынак / Помнік / Тып помніка: Помнік архітэктуры нацыянальнага   значэння, 2 катэгорыя

3.2.7 Сучаснае выкарыстанне: У адным з адноўленых будынкаў размясцілася дзіцячая мастацкая школа. Будынак канвікта рэстаўруецца. Там размесціцца дзіцячая музыкальная школа. У будынку калегіўма зараз размяшчаецца ведамасны гатэль адзела адукацыі Мсціслаўскага райвыканкома. Усе астатнія будынкі калегіўма патрабуюць рэстаўрацыі.

3.2.8 Форма ўласнасці: Касцёл Святога Міхаіла Архангела знаходзіцца на балансе Мсціслаўскага раённага гісторыка -археалагічнага музея; Будынкі калегіўма, канвікста і гападарчыя будынкі належаць Аддзелу адукацыі Мсціслаўскага раённага выканаўчага камітэта; будынак аптэкі – уласнасць установы адукацыі "Дзіцячая школа мастацтвау імя Н.Н Чуркіна" г.Мсціслава.

3.2.9 Адказныя ўлады:

- Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
- Мсціслаўскі раённы выканаўчы камітэт
- Мсціслаўскі гісторыка-археалагічны музей
- Аддзелы адукацыі і культуры Мсціслаўскага райвыканкама

3.3. **Патрэбы і патрабаванні**

Ансамбль Мсціслаўскага Езуіцкага калегіўма і сквер, які прымыкае да яго, знаходзяцца ў непасрэднай блізкасці ад вялікай колькасці помнікаў, што, безумоўна, спрыяе павышэнню каштоўнасці ансамбля як культурна-гістарычнай спадчыны горада і рэгіёна. Езуіцкі калегіўм размешчаны ў гістарычным цэнтры Мсціслава, недалёка ад галоўнай плошчы. Насупраць знаходзіцца будынак былой мужчынскай гімназіі, які абраны намі ў якасці другога прыярытэтнага праекта рэабілітацыі ў рамках праекта COMUS. На поўдзень ад калегіўма знаходзіцца будынак былой жаночай гімназіі, былыя гатэлі «Эрмітаж», «Лондан» і «Парыж», з поўначы – царква Аляксандра Неўскага, гандлёвыя рады і шэраг іншых будынкаў 18-19 стст. , а таксама традыцыйная гарадская драяўляная забудова. Практычна з 19 ст. планіровачная структура Мсціслава не змянілася, усе будынкі знаходзяцца на сваіх ранейшых месцах і ўтвараюць адзіны ансамбль. Усе гэтыя активы могуць быць інтэграваны ў адзіны турыстычны маршрут, звязаны з гісторыяй горада. Езуіцкі калегіўм з'яўляецца цэнтральнай дамінантай гістарычнага цэнтра, ён прываблівае гасцей горада і турыстаў нават у сучасным неадрэстаўраваным стане, але пасля рэабілітацыі можа стаць ключавым звяном маршрута.

На дадзены момант з ансамбля Мсціслаўскага езуіцкага калегіўма захаваліся: касцёл Святога Міхала Архангела, будынак калегіўма, канвікт, аптэка, гаспадарчыя будынкі, плот і капліца. Частка будынкаў адрэстаўравана (гаспадарчыя будынкі і капліца), у іх сёння размяшчаецца дзіцячая школа мастацтваў; рэстаўруецца будынак канвікта (пансіёна). У бліжэйшай перспектыве тут плануецца размясціць адзін з аддзелаў музычнай школы. У будынку калегіўма размяшчаецца ведамасны гатэль гарадскога аддзела адукацыі на 40 месцаў, але будынак патрабуе рамонту. У 2016 г. за гарадскія сродкі быў распрацаваны праект рэстаўрацыі аптэкі, яго рэалізацыя мяркуецца ў 2017 -- 2018 г.

У найгоршым фізічным стане знаходзіцца будынак касцёлу Св. Міхаіла Архангела, выдатны помнік барочнай архітэктуры. Працы па яго рэканструкцыі пачаліся ў 2000 г. (былі праведзены гістарычныя і архітэктурныя даследаванні, пачалася рэстаўрацыя вежаў), аднак, з-за недахопу сродкаў, рэстаўрацыйныя працы былі спынены, аб’ект закансерваваны. Пасля рэстаўрацыі плануецца аднавіць арган і адкрыць у ім Канцэртную залу.

У 2017 г. таксама было праведзена добраўпарадкаванне тэрыторыі калегіўма і акаляючай прасторы сквера і гарадскога цэнтра. Тым не менш, пасля завяршэння работ па добпаўпарадкаванню засталося шмат пытанняў адносна адэкватнасці зробленага гістарычнаму кантэксту і захаванню аўтэнтычнасці (ужыванне нетрадыцыйных матэрыялаў, унясенне зменаў у гістарычны план і інш.), што, безумоўна, патрабуе перагляду пры ажыццяўленні далейгай рэвіталізацыі комплексу.

Сёння функцыянальнае значэнне будынкаў калегіўма сканцэнтравана ў асноўным на вырашэнні праблем дзіцячай мастацкай адукацыі і часткова выконвае сацыяльныя функцыі (гатэль). Пасля рэстаўрацыі былой мужчынскай гімназіі і прыстасаванню яе пад гарадскі адукацыйны цэнтр для дарослых і дзяцей («Народная школа»), усе адукацыйныя функцыі адыйдуць да гэтага будынку. Ёсць рашэнне мясцовых жыхароў ператварыць былы Езуіцкі калегіўм у мультыкультурны кластэр з Арт-рэзідэнцыяй (у канвікце), хостэлам (у

будынку калегіўма), бізнэс-інкубатарам для творчых моладзевых ініцыятыў (у будынках былых гаспадарчых пабудоў), канцэртным холам ў будынку былога касцёла.

4. **Абмежаванні і магчымасці**

4.1 **Устаноўленая законам ахова/ абмежаванні**

Любое ўмяшанне на а'ект адбываецца ў адпаведнасці з вызначанымі заканадаўствам патрабаваннямі і абмежаваннямі, якія дачыцца захавання гісорыка-культурнай каштооўнасці першай катэгорыі.

Ансамбль Езуіцкага калегіўма размешчаны ў гістарычным цэнтры горада Мсціслава. Любая праца па будаўніцтве, мадэрнізацыі, рэстаўрацыі і рамонту павінна ажыццяўляцца на падставе праекта зон аховы гістарычнага цэнтра, распрацаваны ў рамках дэталёвага праекта рэгенерацыі цэнтральнай часткі горада Мсціслава (Праект 40.08-00.ГМ-10, УП "BELNIIPRGADOSTROITELSTVA").

Праект рэстаўрацыі і добраўпарадкавання аб'екта, згодна заканадаўства аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны, павінен быць узгоднены з дзяржаўнымі органамі, адказнымі за ахову спадчыны. Для помнікаў першай і другой катэгорыі такім органам з'яўляецца Міністэрства культуры.

На тэрыторыі гісторыка-культурнай каштоўнасці, у ахоўнай зоне і зоне рэгулявання будынка, неабходна забяспечыць:
- кансервацыю і аднаўленне гістарычна і культурна значных будынкаў і збудаванняў;
- захаванне гістарычна складзеных планіровачнай структуры і абрысаў помніка;
- аднаўленне страчаных элементаў вулічнай сеткі ў межах ахоўных зон, або аднаўленне прыроды планіровачнай структуры - у зоне рэгулірвання забудовы;
- рэканструкцыю цалкам разбураных выбітных помнікаў архітэктуры і звычайных гістарычных будынкаў, або захаванне частак сцен і падмуркаў, якія захаваліся ў культурным пласце з арганізацыяй добраўпарадкавання тэрыторыі;
- кансервацыю, рэстаўрацыю і рэканструкцыю гістарычнага ландшафту і малых архітэктурных формаў;
- абмежаванне новага будаўніцтва ў зонах ахоўваемага ландшафту і рэгуліравання забудовы;
- ачыстку тэрыторыі ад некапитальных малакаштоўных будынкаў з прадастаўленнем традыцыйных умоў для ўспрымання гістарычнага развіцця;
- зніжэнне ўплыву самага дысгарманічнага новага будынку, які не адпавядае гістарычнаму асяроддзю, за кошт паляпшэння архітэктурнага рашэння фасадаў, арганізацыі спецыяльнага садоўніцтва і г.д. - на плошчы маёмасці і ў ахоўнай зоне;

Такім чынам, забараняецца:
- размяшчэнне новых будынкаў без ўзгаднення з дзяржаўным органам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны - па месцы знаходжання помніка і ў ахоўнай зоне;
- будаўніцтва інжынерных і іншых збудаванняў, якія не адпавядаюць вонкаваму выгляду гістарычнага асяроддзя;
- вытворчасць земляных і будаўнічых работ, за выключэннем надзвычайных сітуацый, іншых відаў эканамічнай дзейнасці без дазволу дзяржаўных органаў па ахове гісторыка-культурнай спадчыны - у межах помніка і ахоўнай зоны.

Любая дзейнасць, якая можа паставіць пад пагрозу цэласнасць будынкаў, згодна беларускага заканадаўства, павінна быць скаардынаваная з дзяржаўнымі органамі па ахове помнікаў, з органамі мясцовага кіравання і навуковым кіраўніком, прызначаным Міністэрствам культуры.

4.2 **Магчымасці для пашырэння існуючага выкарыстання і паўторнага функцыянавання**

На сённяшні дзень будынкі Езуіцкага калегіўма належаць розным ведамствам. Частка з іх адрэстаўравана і ў іх размяшчаюцца: школа мастацтваў, музычная школа, гатэль гарадскога дэпартамента адукацыі на 40 месцаў. Астатняя частка будынкаў (касцёл, аптэка, капліца) патрабуць рэстаўрацыі.

Пасля аднаўлення ўсяго архітэктурнага ансамбля плануецца змяніць яго функцыянальнае прызначэнне, прыстасаваўшы пад новыя гарадсікя патрэбы. Паколькі насупраць Езуіцкага калегіўма знаходзіцца будынак былой мужчынскай гімназіі, у якой пасля правядзення рэстаўрацыйных работ адкрыецца гарадскі адукацыйны цэнтр для дадатковай адукацыі дарослых і дзяцей (“Народная школа”), усе існуючыя сёння ў быдынках калегіўма адукацыйныя інстытуцыі (мастацкая школа і школа мастацтваў) будуць перанесены туды, а ў былым калегіўме езуітаў размесціцца мультыкультурны кластэр.

Ідэя стварэння мультыкультурнага кластэра, які б задаволіў патрэбы гараджан, і асабліва – моладзі, у пашырэнні іх творчых магчымасцей, і адначасова, паспрыяў турыстычнай актыўнасці, развіццю сферы вольнага часу і мясцовага бізнэсу, належала групе мясцовых стэйхолдэраў, неадначасова выказвалася на моладзевых сустрэчах і семінарах.

Такім чынам, у былым касцёле Міхаіла Архангела мяркуецца адкрыць канцэртную залу і ўзнавіць стары арган. Каталіцкая суполка ў Мсціславе невялікая і, каб задаволіць іх рэлігійныя патрэбы досыць Кармяліцкага (Успенскага) касцёла, які працягвае выконваць сакральную функцыю. Між тым, многія гараджане выказалі жаданне мець Канцэртную залу ў горадзе, які вядомы сваім штотогадовым фестывалем класічнай музыкі. Для гэтых мэтаў велічны будынак былога касцёла падыходзіць як мага лепш.
Натуральна, што ў горадзе, які мае высокі гісторыка-культурны патэнцыял, прыгожыя ландшафты, глыбокія літаратурныя традыцыі (ад першадрукара Пятра Мсціслаўца ў 16 ст. да шматлікіх пісьменнікаў, філосафаў і вучоных, якія нарадзіліся тут) цалкам мажліва мець Арт-рэзідэнцыю, у якой маглі б спыняцца вядомыя мастакі і пісьменнікі, што, безумоўна, не толькі прынесла б пэўны даход гораду, але, галоўнае, паспрыяла б, павышэнню яго папулярнасці і развіццю іміджа культурнага цэнтра. Канвікт – былы пансіён, у якім езуіты размяшчалі вядомых гасцей, што прыязджалі да іх з усяго свету, а тасама сваіх выхаванцаў , найлепшым чынам падыходзіць да ідэі стварэння Арт-рэзідэнцыі.
У былым навучальным корпусе Езуіцкага калегіўма зараз размяшчаецца ведамасны гатэль гарадскога аддзела адукацыі, які задавальняе патрэбы толькі гэтага ведамства. Між тым, у горадзе не стае добрых гатэляў, якія б адначасова былі б даступныя для моладзі і турыстаў. З цягам часу мяркуецца, трансфармацыя існуючага гатэля ў хостэл з рознымі магчымасцямі для пражывання і адпачынку.

У былой аптэцы езуітаў размесціцца зялёная аптэка, якая адкрые магчымасці для развіцця фітатэрапіі і адначасова будзе несці музейную функцыю, расказваць пра глыбокія медыцынскія і фарматэўтычныя традыцыі мсіслаўскіх езуітаў.
Былыя гападарчыя будынкі, у якіх зараз размяшчаецца школа мастацтваў, мяркуецца прыстасаваць пад моладзевы бізнэс-інкубатар з каворкінгавай зонай для маладзевых крэатыўных праектаў.

Ансамбль Езуіцкага калегіўма дае унікальныя магчымасці для развіцця розных відаў дзейнасці і адпачынку. Дзякуючы свайму размяшчэнню ў цэнтры горада, блізка гарадскога сквера (які з'яўляецца месцам старога гарадкога рынка), ён заўсёды будзе знаходзіцца ў зоне ўвагі мясцовых жыхароў і турыстаў. Гарадскі сквер адначасова з'яўляецца выдатным месцам для правядзення розных фестываляў пад адкрытым небам, канцэртаў, рамесніцкіх кірмашоў, тэатральных перфомансаў і іншых мерапрыемтваў.

Комплекс будынкаў Ансамбля Езуіцкага калегіўма і сквер, а таксама адкрытыя прасторы паміж будынкамі дазволяць стварыць утульныя зоны для зносін і правядзення часу з сям'ёй, сябрамі, суседзямі і гасцямі горада.

Працэс аднаўлення і ўсё больш шырокае выкарыстанне Ансамбля Езуіцкага калегіўма будзе мабілізоўваць розныя часткі мясцовай супольнасці і павышаць узровень грамадзянскага ўдзелу. Даход можа быць атрыманы ад камерцыйнай дзейнасці і турызму. Ансамбль цесна звязаны з гістарычным цэнтрам горада, які з'яўляецца адной з галоўных турыстычных славутасцяў Мсціслава.

Рэалізацыя праекта будзе адпавядаць прынцыпам і практыцы ўстойлівага развіцця гарадоў, заахвочваючы адаптыўнае паўторнае выкарыстанне існуючай гісторыка-культурнай спадчыны і захаванне цэласнасці культурнага ландшафту.

5. **Апісанне праекта**

5.1 **План праекта**

5.1.1 Аб'ём і задачы праекта

Асноўная мэта праекта - адрадзіць цэнтральную культурную, адукацыйную і рэкрэацыйную функцыю ансамбля Езуіцкага калегіўма ў кантэксце сцвярджэння ролі горада Мсціслава як рэгіянальнага культурнага і турыстычнага цэнтра.

Канкрэтныя мэты:

1. Аднаўленне спадчыны комплексу і паляпшэнне яго інфраструктуры;
2. Развіццё крэатыўнага сектара ў горадзе;
3. Развіццё маладзёжных ініцыятыў, падтрымка малога бізнэсу;
4. Стварэнне новых партнёрстваў на аснове культуры, спадчыны і адукацыі;
5. Павышэнне ступені ўдзелу і супрацоўніцтва мясцовай супольнасці, іх кансалідацыі;
6. Павышэнне якасці правядзення вольнага часу для мясцовых жыхароў, у адпаведнасці з патрэбамі сучаснага грамадства;
7. Адкрыццё новых рабочых месцаў;
8. Стварэнне дынамічнага культурнага і гістарычнага ландшафту, які інтэгруе гістарычную ідэнтычнасць з новымі выгодамі;
9. Стварэнне сеткі злучаных адкрытых прастор, неабходых для правядзення вольнага часу і правядзення публічных мерапрыемстваў;
10. Стварэнне якаснага камфортнага асяроддзя для пражывання мясцовай супольнасці;
11. Развіццё турыстычных паслуг;
12. Прыцягненне новых інвестараў і партнёрскіх адносін;

13. Павышэнне іміджу горада на рэгіянальным і нацыянальным узроўнях.

Асноўнай мэтавай групай праекта з'яўляюцца мясцовыя жыхары, якія пражываюць у Мсціславе, з розных пластоў грамадства і ўзроставых груп. Праект дасць ім магчымасць сустракацца, адпачываць, набываць новыя веды, зразумець і выказаць сваю асаблівую ідэнтычнасць, раскрыць свой творчы патэнцыял.

5.1.2 Жаданыя вынікі

Праект рэабілітацыі Езуіцкага калегіўма будзе мець відавочныя сацыяльна – культурныя і эканамічныя прэферэнцыі для ўсяго горада і асабліва – для моладзі.

<u>Колькасныя вынікі:</u>

1. Будынкі Езуіцкага калегіуму будуць адноўлены і прыстасаваныя пад новыя функцыі.
2. Створаны новыя пастаянныя працоўныя месцы, з магчымасцю стварэння часовых працоўных месцаў;
3. Больш за 2200 м2 нявыкарыстаных паямшканняў задзейнічаны ў культурнай, рэкрэацыйнай і камерцыйнай дзейнасці;
4. Створана новая ўтульная і даступная інфраструктура для размяшчэння гасцей горада і турыстаў (хостел на 40 месцаў);
5. Створаны ўмовы для падтрымкі крэатыўнага бізгэсу і моладзевых ініцыятыў;
6. Даходы ўстановы павялічваюцца на 150 000 € ў год;
7. Колькасць наведвальнікаў, у тым ліку міжнародных турыстаў, павялічваецца.

<u>Якасныя вынікі:</u>

1. Павышэнне вядомасці і прывабнасці горада на нацыянальным і рэгіянальным узроўнях;
2. Паляпшэнне ўмоў для развіцця мясцовага малога і сярэдняга бізнэсу, маладзёвых ініцыятыў;
3. Павышэнне прывабнасці для замежных інвестараў;
4. Станоўчае ўздзеянне на прылеглыя тэрыторыі (гістарычны цэнтр, дарожная інфраструктура);
5. Станоўчы прыклад рэабілітацыі для іншых населеных пунктаў;
6. Павелічэнне колькасці і разнастайнасці камерцыйнай дзейнасці;
7. Павышэнне ўзроўню талерантнасці і ўдзелу мясцовай супольнасці;
8. Пашырэнне міжкультурнага абмену;
9. Новыя працоўныя месцы і даходы для мясцовага насельніцтва і ўладаў;
10. Скарачэнне эміграцыі і павелічэнне колькасці жыхароў;
11. Павышэнне якасці жыцця;
12. Пашырэнне магчымасцей для трансгранічнага супрацоўніцтва.

5.2 Кароткі агляд канцэпцыі праекта

Будынкі ансамбля Езуіцкага калегіўма маюць вялікі патэнцыял для набыцця новых функцый, якія адпавядаюць патрабаванням сацыяльна-культурнага развіцця горада.

Праект прадугледжвае поўную рэабілітацыю Езуіцкага калегіўма ў Мсціславе, кансервацыю і рэстаўрацыю будынкаў, інтэр’ераў, насценнага роспісу (калі знойдзецца), а таксама добраўпарадкаванне акаляючай тэрыторыі.

Прыставанне будынкаў Езуіцкага калегіўма плануецца з улікам сацыяльна-культурных патрэб горада. Ідэя – стварэнне мультыкультурнага кластэра, які будзе ўключаць невялікі хостел на 40 месцаў, арт-рэзідэнцыю, бізнэс-інкубатар для крэатыўных маладзежных ініцыятыў, каворкінгавую зону , канферэнц-зону, невялікую выставачную залу, кавярню. Касцёл плануецца рэстаўраваць пад канцэрную залу з арганам.

6. **Распрацоўка праекта**

6.1 **Ацэнка дзейнасці**

Мяркуецца, што праект рэабілітацыі [1]будзе рэалізоўвацца на працягу 6 гадоў. Прапанаваная часовая шкала і фазіраванне з'яўляюцца абагульненымі:

Фаза 1 - Рэабілітацыя добраўпарадкавання тэрыторыі комплексу і сквера, што прымыкае – 1- 2 год.
Фаза 2 - Рэабілітацыя аптэкі – 1-2 год.
Фаза 3 - Рэабілітацыя былога касцёла - гады 2 -- 5
Фаза 4 - Рэабілітацыя навучальнага корпуса калегіўма (хостэл), канвікта і гаспадарчых пабудоў (першы год пасля аднаўлення будынку гімназіі і пераносу функцый).

Агульны кошт аднаўлення ўсяго комплексу (фазы 1-5) складае €12 186 500

Фаза 1 - **Зводная адзнака аднаўленчых работ і выдаткаў добраўпарадкавання тэрыторыі комплексу і сквера, які прымыкае:** 370 000 €

Рэзюмэ неабходных работ:

- Замена брукавання дарог і пешаходных зон;
- Пракладка і рамонт інжынерных сетак;
- Азяляненне тэрыторыі;
- Развіццё навігацыі месца, устаноўка інфармацыйных шчытоў;
- Устаноўка малых архітэктурных формаў;
- Устаноўка вонкавага асвятлення.

Фаза 2 - **Зводная адзнака аднаўленчых работ і выдаткаў аднаўлення аптэкі:** 252 000 €[2]

Рэзюмэ неабходных работ:

- Поўная разборка даху і аднаўленне апорных канструкцый.
- Кансалідацыя пліт і асноўнай структуры па меры неабходнасці;
- Рамонт і аднаўленне вокнаў і дзвярэй;

[1] Усе выдаткі з'яўляюцца прыблізнымі, разлікі будуць удакладнены пасля стварэння праекта рэстаўрацыі ўсяго комплексу.

[2] Сума вызначана праектам рэстаўрацыі, выкананым ў 2016 г.

– Гаспадарчае абсталяванне;
– Гідраізаляцыя падмурка;
– Тынкоўка і афарбоўка фасадаў.
– Правядзенне інтэр'ерных работ згодна новых функцый.

Фаза 3 - **Рэабілітацыя былога касцёла Св. Міхаіла Архангела** ~ 10 000 000 €

Рэзюмэ неабходных тэхнічных чарцяжоў і рэстаўрацыйных работ:

– Распрацоўка праекта тэхнічнай дакументацыі кансервацыі і рэстаўрацыі;
– Кансервацыя руініраванага будынка і проціаварыйныя работы;
– Правядзенне аднаўленчых работ на будынку і аднаўленне насценнага жывапісу.
– Інтэр’ерныя работы з улікам новых функцый (прыстасаванне пад канцэртную залу)

Фаза 4 - **Рэабілітацыя будынку адукацыйнага корпусу калегіўма і прыстасаванне пад хостэл** ~ 650 000 €

Рэзюмэ неабходных тэхнічных чарцяжоў і рэстаўрацыйных работ:

– Распрацоўка праекта тэхнічнай рэстаўрацыі;
– Частковае аднаўленне будынка і згубленых элементаў;
– Ізаляцыйныя работы;
– Рэстаўрацыйныя і аднаўленчыя работы;
– Вонкавае і мастацкае асвятленне.
– Інтэр'ерныя работы з улікам новых функцый

Фаза 5 - **Рэабілітацыя канквіта і прыстасаванне пад Арт-рэзідэнцыю** ~ 500 000 €

Рэзюмэ неабходных тэхнічных чарцяжоў і рэстаўрацыйных работ:

– Распрацоўка праекта тэхнічнай рэстаўрацыі;
– Рамонт будынку і прыстасаванне пад новыя функцыі.
– Рамонт прылеглага новага будынку, стылізацыя фасадаў з улікам архітэктуры канвікта.
– Вонкавае і мастацкае асвятленне.

Фаза 5 - **Рэабілітацыя гаспадарчых пабудоў і прыстасаванне пад бізнэс-інкубатар, каврню і рэарэацыйнную прастору** ~ 300 000 €

Рэзюмэ неабходных тэхнічных чарцяжоў і рэстаўрацыйных работ:

– Распрацоўка праекта тэхнічнай рэстаўрацыі;
– Рамонт будынку і прыстасаванне пад новыя функцыі.
– Вонкавае і мастацкае асвятленне.

Для ажыццяўлення праекта неабходна правесці шэраг мерапрыемстваў:

Мерапрыемства 1

Назва мерапрыемства: Арганізацыя стартавай канферэнцыі
Тэрміны: першы месяц рэалізацыі праекта
Апісанне: Стартавая канферэнцыя будзе арганізавана партнёрамі з удзелам розных зацікаўленых бакоў: спонсары, партнёры, мясцовыя НДА, мясцовая і нацыянальная прэса, культурныя інстытуты, грамадзянскія суб'екты і мясцовыя жыхары. Асноўная задача -- прадставіць асноўныя мэты праекта, асноўныя віды мерапрыемстваў і жаданыя вынікі, этапы і тэрміны. Канферэнцыю варта выкарыстоўваць у якасці магчымасці прыцягнення патэнцыйных спонсараў і партнёраў і папулярызаваць праект з дапамогай розных інструментаў.
Канчатковы вынік: публікацыі, прэс-рэліз
Арыенціровачны кошт: € 1500

Мерапрыемства 2

Назва мерапрыемства: Распрацоўка мэтавай кнігі (спецыфікацыі праекта)
Тэрміны: 2 месяца
Апісанне: Мэтавая кніга будзе падрыхтаваная экспертамі на падставе тэхніка-эканамічнага абгрунтавання па просьбе Бенефіцыяраў (Міністэрства адукацыі і Міністэрства ультуры). Яна павінна ўтрымліваць спецыфікацыі і спасылкі, фазы і прапановы для праекта рэабілітацыі. Яна павінна быць адобрана бенефіцыярамі і мясцовай уладай.
Канчатковы вынік: мэтавая кніга, падрыхтаваная і зацверджаная ўсімі парнёрамі.
Арыенціровачны кошт: € 2000

Мерапрыемства 3

Назва мерапрыемства: Рэстаўрацыйныя і аднаўленчыя работы
Тэрміны: 4 гады
Апісанне: У рамках мерапрыемства будзе падрыхтаваны тэндэр на рэстаўрацыйныя працы. Будуць заключаны ўсе неабходныя дамовы на аднаўленчыя работы і атрыманыя ўсе неабходныя дазволы. Працэдура зойме 3 месяцы. Пасля гэтага пачнуцца аднаўленчыя работы. Для забеспячэння адпаведных работ сертыфікаваны тэхнічны эксперт будзе прызначаны для нагляду за рэалізацыяй якасці да завяршэння мерапрыемства. Пасля правядзення рэстаўрацыйных работ будуць ажыццяўляцца работы па прыстасаванню будынкаў калегіўма пад новыя функцыі, аснашчэнне іх адпаведнай мэбляй і абсталяваннем, інтэр'ерныя работы.
Рэстаўрацыйныя і аднаўленчыя работы могуць быць арганізаваны ў партнёрстве з рознымі інвестарамі і з выкарыстаннем розных крыніцам фінансавання.

Канчатковы вынік: аб'екты калегіўма адноўлены ў адпаведнасці з патрабаваннямі праекта і міжнароднымі стандартамі і прыстасаваныя пад новыя функцыі.
Арыенціровачны кошт: € 11 702 000

Мерапрыемства 4

Назва мерапрыемства: Арганізацыя кіравання праектам, маніторынг і ацэнка
Тэрміны: на працягу рэалізацыі праекта
Апісанне: Дзейнасць па маніторынгу будзе арганізавана на працягу ўсяго працэсу групай па ажыццяўленні праекта. Працэдура будзе вызначацца асноўным партнёрамі па фінансаванні. Яна будзе ўключаць

маніторынг працоўнага працэсу, падчас якога будзе разглядацца ход рэалізацыі праекту, выкарыстанне рэсурсаў, ажыццяўленне дзейнасці, прадастаўленне вынікаў і рызыкі. Па меры неабходнасці будуць арганізаваны рабочыя сустрэчы з партнёрамі. Падчас гэтых сустрэч будуць прадстаўлены справаздачы аб дзейнасці, прапанаваныя дзеянні па змякчэнні рызык, падрыхтаваныя , афіцыйныя даклады, інфарматыўныя нататкі, апісальныя і фінансавыя справаздачы ў адпаведнасці з патрабаваннямі донараў.
Канчатковыя вынікі: апісальныя і фінансавыя справаздачы ў адпаведнасці з патрабаваннямі донараў
Арыенціровачны кошт: € 50 000

Мерапрыемства 5

Назва мерапрыемства: Нарошчванне патэнцыялу
Тэрміны: на працягу рэалізацыі праекта
Апісанне: Для супрацоўнікаў школы будзе арганізавана серыя трэнінгаў і навучальных візітаў, у ходзе якіх будуць прадстаўлены і растлумачаны перадавыя метады. Павышэнне патэнцыялу таксама будзе ўключаць абмен вопытам з іншымі адукацыйнымі і культурнымі цэнтрамі рэгіёну, краіны, а таксама еўрапейскіх краін, арганізацыю маладзёжных рэстаўрацыйных лагераў , і г.д.
Канчатковыя вынікі: 4 семінара, 2 стажыроўкі, 2 рэстаўрацыйеыя лагеры
Арыенціровачны кошт: € 50 000

Мерапрыемства 6

Назва мерапрыемства: Арганізацыя рэкламнай дзейнасці
Тэрміны: 2-6 гады на працягу рэалізацыі праекта
Апісанне: Падчас рэалізацыі праекта група ўкаранення будзе забяспечваць пастаянную бачнасць і камунікацыю праз сродкі масавай інфармацыі і сацыяльныя сеткі, блогі, рэкламныя ўлёткі і брашуры, збор сродкаў для супольнасці (напрыклад, студэнцкія марафоны і г. д.).
Канчатковыя вынікі: 1 брашура праекта, 1 блог праекта, старонкі ў сацыяльных сетках, 2 брашуры, прэс-рэлізы, рэпартажы на мясцовых і нацыянальных тэлеканалах, арганізавана 2 мерапрыемствы
Арыенціровачны кошт: € 10 000

Мерапрыемства 7

Назва мерапрыемства: Фінальная канферэнцыя
Тэрміны: апошні месяц рэалізацыі праекта
Апісанне: Заключная канферэнцыя будзе арганізавана партнёрамі ў канцы праекта. Яе мэта ў падвядзенні вынікаў рэалізацыі праекта і пошукаў новых праектаў.
Канчатковыя вынікі: публікацыі, прэс-рэлізы
Арыенціровачны кошт: € 1 000

У выніку, паводле ацэнак, мерапрыемствы 1-8 на суму: 12 186 500 €

6.2 **Фінансаванне**

6.2.1 Шырокая адзнака бюджэтных неабходнасцей

Дакладны кошт рэстаўрацыйных і кансервацыйных работ ансамбля калегіўма можа быць вызначаны пасля правядзення першасных даследаванняў і ацэнкі праектных і будаўнічых работ. У сярэднім кошт рэстаўрацыі аналагічных аб'ектаў складае 800-1.500 € за 1 м2.

Мерапрыемствы	**Прыкладны кошт** (EUR)
1. **Правядзенне стартавай канферэнцыі**	1500
2. **Распрацоўка мэтавай кнігі (спецыфікацыі праекта)**	2000
3. **Пректна –аднаўленчыя работы на будынках калегіўма**	11 702 000
3.1. Праектна-даследчыя работы, кансервацыя і рэстаўрацыя касцёла Св. Міхаіла	8000 000
3.2. Прыстасаванне будынку касцёла пад канцэртную залу, закупка і ўсталяванне аргана.	2000 000
3.3. Рэстаўрацыйна-рамонтныя работы ў адукацыйным корпусе калегіўма. Прыстасаванне пад хостэл.	650 000
3.4. Рэстаўрацыйна-рамонтныя работы ў канвікце. Прыстасаванне пад Арт-рэзідэнцыю	500 000
3.5. Рэстаўрацыйна-рамонтныя работы ў гасрпадарчых будынках. Прыстасаванне пад бізнэс-інкубатар	300000
3.6. Рэстаўрацыя аптэкі	252000
4. **Добраўпарадкаванне тэрыторыі**	370 000
5. **Арганізацыя кіравання праектам, маніторынг і ацэнка**	50 000
6. **Нарошчванне патэнцыялу**	50 000
7. **Арганізацыя рэкламнай дзейнасці**	10 000
8. **Фінальная канферэнцыя**	1000
Агульны кошт	12 186 500 EUR

6.2.2 Ацэнка рэальных магчымасцей для інвестыцый

У мэтах прыцягнення інвестыцый для рэстаўрацыйных работ, наступныя органы фінансавання могуць быць разгледжаны:

– Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь;
– Міжнародныя і трансгранічныя фонды супрацоўніцтва;
– Мясцовыя сродкі горада Мсціслава і абласны бюджэт Магілёўскай вобласці
– Прыватныя інвестары
– Мясцовы фонд па захаванню спадчыны Мсціслава.

6.2. 3 Ацэнка аднаўлення інвестыцый

Аднаўленне інвестыцый плануецца за кошт увядзення і развіцця розных адукацыйных, культурных і камерцыйных паслуг. Да іх адносяцца:

- Даходы ад канцэртнай дзейнасці.
- Даходы Арт-рэзідэнцыі.
- Даходы бізнэс-інкубатара, кавярні.
- Медыя-бібліятэка і лабараторыя, платныя паслугі для знешніх наведвальнікаў кластэра.
- Арэнда памяшканняў для правядзення мерапрыемстваў.
- Майстар-класы, канферэнцыі.
- Даходы хостэла.
- Мерапрыемствы пад адкрытым небам з дзецьмі.
- Летні інтэрнат і школа пленэраў для мастакоў.
- інфармацыйны цэнтр і цэнтр спадчыны.
- Турыстычная дзейнасць.

6.3. **Экалагічнае і сацыяльнае ўздзеянне**

Праект у выпадку яго рэалізацыі будзе спрыяць сацыяльнай і экалагічнай раўнавазе, а менавіта:

- павысіцца рэпутацыя горада Мсціслава як інавацыйнага вучэбнага і культурнага цэнтра;
- адбудзецца дыверсіфікацыя культурных, сацыяльных і бізнэс прапаноў ў горадзе;
- развіваюцца крэатыўныя віды дзейнасці;
- паляпшаецца сацыяльная інтэграцыя і мабілізацыя мясцовай супольнасці;
- развіваецца партнёрства, абмен досведам;
- адкрываюцца новыя рабочыя месцы;
- адбывакцца развіцё крэатыўнага сектара;
- адбываецца развіццё магчымасцей для занятасці моладзі;
- паляпшаецца імідж горада як турыстычнага і культурнага цэнтра;
- кластэр паслужыць добрым прыкладам і натхніць іншыя ўстановы ў рэгіёне і краіне.

6.4. **Рызыкі**

У адносінах да працэса рэстаўрацыі будынкаў:

- Неадпаведнае ўмяшальніцтва ў структуру і элементы будынкаў;
- Некваліфікаваны персанал і вопыт, састарэлыя тэхналогіі, адсутнасць навыкаў у галіне аднаўлення помнікаў;
- Невыкананне прызнаных міжнародных метадаў і практыкі аднаўлення;
- Прыродныя з'явы;
- Цеплавыя ваганні.

У адносінах да інвестыцыйнага праекта:

– Фінансавыя пытанні, высокія затраты на аднаўленне;
– Няздольнасць вызначыць і рэалізаваць ўстойлівае бачанне развіцця комплексу;
– Няздольнасць забяспечыць фінансаванне;
– Незварот інвестыцый і чаканых чаканняў;
– Адсутнасць плённага супрацоўніцтва паміж партнёрамі.

Кіраванне аб'ектам пасля правядзення рэстаўрацыйных работ і ўвода аб'екта ў эксплуатацыю:
– Неэфектыўнае выкарыстанне адноўленых аб'ектаў;
– Вандалізм, рабаванні;
– Адсутнасць кваліфікаваных спецыялістаў;
– Неналежнае выкарыстанне навакольных будынкаў;
– Недастатковая інстытуцыянальная падтрымка;
– Празмерна інтэнсіўнае выкарыстанне і наведванне.

6.5. **Сцэнарыі развіцця праекта**

Існуюць розныя сцэнары развіцця праекта:
1. *Ніякіх дзеянняў: найгоршы сцэнар.* Гэта прывядзе да бесперапыннага і незваротнага выніку. Значна павялічыць выдаткі на аднаўленне ў будучыні або прывядзе да поўнай страты помніка.
2. *Кансервацыя.* У выпадку няздольнасці забяспечыць фінансаванне і / або вызначыць ўстойлівае развіццё ў будучыні, будынкі будуць захаваныя да належных абставінаў.
3. *Рэстаўрацыя: прапанаваны сцэнар.* Праект прадугледжвае поўную рэабілітацыю, кансервацыю і рэстаўрацыю будынку, інтэр'ераў, а таксама добраўпарадкаванне акаляючай тэрыторыі. Прыстасаванне будынкаў і прылеглай тэрыторыі будзе адэкватным іх гістарычных функцый. Праект таксама прадугледжвае навучанне прафесійнага складу, а таксама мерапрыемствы па павышэнню інфармаванасці і папулярызацыі.

Аднак, у выпадку рэалізацыі апошняга сцэнарыя могуць быць розныя варыянты (фазы) яго развіцця:

<u>Першы сцэнарый:</u> інтэрвенцыі нязначныя, задача – прыстасаваць аб'екты для агляду, без прыцягнення значных сродкаў.

З улікам гэтага неабходна зрабіць:
1. Дадатковыя даследаванні (сучаснага фізічнага стану будынкаў калегіўма, насценнага роспісу касцёла; інжынерныя даследаванні нясучых канструкцый касцёла Св. Міхаіла Архангела);
2. Рамонт вежаў касцёла;
3. Комплекс работ па супрацьаварыйнаму ўмацаванню сцен і скляпенняў касцёла;
4. Работы па рамонту і рэстаўрацыі падлогі касцёла;
5. Рэстаўрацыя вакон, дзвярэй касцёла;
6. Ухнаўленне гістарычнага пакрыцця фасадаў касцёла і астатніх будынкаў калегіўма;
7. Рамонт атмосткі касцёла;
8. У асноўным аб'ёме касцёла паставіць "інвентарныя лясы" для каменных работ;
9. Правесці часовыя інжынерныя сеткі, часовае акустычнае абсталяванне і інфрачырвонае ацяпленне;
10. Стварыць і размясціць часовую экспазіцыю насценнага жывапісу касцёла з дапамогай аптычных прыбораў.

11. Добраўпарадкаванне тэрыторыі калегіўма.
12. Забеспячэнне навігацыі і турыстычнай інфраструктуры.

<u>Другі сцэнарый:</u> поўная рэабілітацыя аб'екта:

1. Рэстаўрацыя алтарнай чаткі касцёла
2. Рамонт і асвятленне вежаў касцёла
3. Кансервацыя і рэстаўрацыя жывапісу касцёла
4. Работы па рамонту і рэстаўрацыі падлогі касцёла
5. Рэстаўрацыя будынку аптэкі;
6. Рамонт будынкаў калегіўма і канвіста, прыстасаванне пад новыя функцыі.
7. Правядзенне інжынерных камунікацый для будынкаў Езуцкага калегіўма
8. Правядзенне дадатковых мерапрыемстваў для выканання супрацьпажарных нормаў для будынкау калегіўма, а таксама для усей тэрыторыі ансамблю.
9. Добраўпарадкаванне тэрыторыі ансамблю калегіўма с аднаўленнем страчаных элементаў у адпаведнасці з новымі функцыямі.
10. Увядзенне ў культурны і турыстычны ўжытак

6.6. **Кіраванне і ўстойлівасць**

Праект рэабілітацыі будзе рэалізаваны Групай рэалізацыі праекта (ГРП), адказнай за планаванне, арганізацыю працэсу, маніторынгу і нагляднасці. ГРП складаецца з доўгатэрміновых і кароткатэрміновых экспертаў, адказных за выкананне пэўных задач у рамках праекта, такіх як рэгулярныя ўнутраныя сустрэчы, каб забяспечыць эфектыўны запуск праекта ў адпаведнасці з яго запланаваным графікам.

ГРП будзе ўключаць наступных пастаянных членаў:

- Прадстаўнік Міністэрства адукацыі, які адказвае за кіраванне і каардынацыю дзейнасці на нацыянальным узроўні. Яго / яе абавязкі будуць таксама ўключаць дзеянні па нацыянальным узроўні, а таксама каардынацыя юрыдычных працэдур у мэтах забеспячэння паспяховай рэалізацыі;
- Прадстаўнік Міністэрства культуры;
- Менеджэр праекта. Менеджэр праекта нясе адказнасць за каардынацыяй дзейнасці па праекце, уключаючы арганізацыю рэкламнай дзейнасці.
- Мясцовы каардынатар, які прадстаўляе комплекс езуіцкага калегіума, прызначаны кіраўніцтвам.

У ГРП будуць таксама ўключаны мясцовыя і нацыянальныя эксперты, якія заключылі кантракты на канкрэтныя задачы ў адпаведнасці з патрэбамі праекта.

Кіраванне праектам, маніторынг, ацэнка і візуалізацыя будзе ўключаць у сябе наступныя дзеянні:

- Тэхнічнае адміністраванне і каардынацыя ўнутраных сустрэч з прадстаўнікамі парнёраў;
- Маніторынг рэалізацыі ў адпаведнасці з патрабаваннямі спонсараў і бенефіцыяраў;
- Папярэднія і канчатковыя ацэнкі, у тым ліку тэхнічная і фінансавая;
- Заахвочванне і бачнасць, у тым ліку за кошт публікацый і інфармацыйных бюлетэняў.

Мсціслаўскі раённы выканаўчы савет нясе адказнасць за забеспячэнне ўстойлівасці праекта. Ён будзе планаваць штогадовыя сродкі для абслугоўвання і падтрымкі дзейнасці ўстановы.

6.7 **Ацэнка жыццяздольнасці**

Рэабілітацыя ансамбля Езуіцкага калегіўма будзе мець станоўчае сацыяльнае ўздзеянне на мясцовую супольнасць, асабліва на маладое пакаленне. Комплекс стане важным гарадскім мультыкультурным цэнтрам, які будзе спрыяць развіццю крэатыўнага бізнэсу, мясцовых моладзевых ініцыятыў, сацыяльных інавацый, стане месцам сустрэч мясуовай супольнасці, забяспечыць патрэбы гараджан у якасным правядзенні вольнага часу.

Чакаецца, што рэабілітацыя былога Езуіцкага калегіўма і прыстасаванне яго для новых сучасных гарадскіх патрэб прывядзе да ўзмацнення сацыяльнай адказнасці, скарачэнню міграцыі, будзе спрыяць прыцягненню новых інвестыцый, а таксама дадатковых даследаванняў, культурных і творчых ініцыятыў. Таксама будзе развівацца мясцовы турызм, паколькі будынкі калегіўма і з прылеглай тэрыторыяй з'яўляюцца архітэктурнай каштоўнасцю і часткай гістарычнага цэнтра Мсціслава. Ён валодае рэальным патэнцыялам для ўключэння яго ў мясцовыя, рэгіянальныя і нацыянальныя турыстычныя маршруты.

7. SWOT **аналіз**

Моцныя бакі	**Недахопы**
- Архітэктурны помнік выбітнага значэння - Бесперапыннасць функцыянавання як культурнага і адукацыйнага комплексу - Выгоднае размяшчэнне ў цэнтры горада - Каштоўнасць для розных мэтавых груп - Патэнцыял для развіцця прафесійнай пляцоўкі для моладзі - Частка будынкаў адрэстаўравана і таму не патрабуе значных фінансавых укладанняў.	- Дрэнны фізічны стан часткі будынкаў (касцёла, аптэкі). - Недастатковасць даследавання. - Адсутнасць свабодных сродкаў . - Адсутнасць практыкі стварэння мультыкультурных кластараў. - Бедны інстытуцыйны патэнцыял. - Слабасць мясцовага бізнэсу. - Неэфектыўнае выкарыстанне наяўных актываў . - Адсутнасць плённага партнёрства і супрацоўніцтва з іншымі арганізацыямі.
Магчымасці	**Пагрозы**

- Павышэнне дасведчанасці аб каштоўнасці помніка сярод мясцовай супольнасці - Адкрыццё новых рабочых месцаў - Разуіццё крэатыўнага сектара - Павышэнне зацікаўленасці органаў улады і інвестараў у дачыненні да гістарычных будынкаў і месцаў - Шырокія магчымасці для патэнцыйных партнёраў - Развіццё паслуг турызму ў горадзе – комплекс можа стаць турыстычнай славутасцю. - Развіццё творчых і бізнэс-магчымасцей у мясцовай моладзі. - Развіццё інфраструктуры для пражывання і харчавання.	- Адсутнасць эфектыўнага ўзаемадзеяння паміж партнёрамі. - Недахоп падтрымкі з боку мясцовых і нацыянальных уладаў . - Недахоп заканадаўчай практыкі ў галіне дзяржаўна-прыватнага парнёрства . - Адсутнасць навыкаў кіравання праектамі. - Адсутнасць кваліфікаваных кадраў ў крэатыўным бізнэсе. Слабасць міжведамаснага ўзаемадзеяння.

8. **Бібліяграфія**

1. Архітэктура Беларусі. Энцыклапедычны даведнік. – Мінск, Беларуская Энцыклапедыя імя П.Броўкі, 1993. 620 с. ISBN 5-85700-078-5.
2. Зборнік “Памяць. Магілёўская вобласць. Мінск, Беларуская Энцыклапедыя імя П.Броўкі, 1986.
3. Габрусь Тамара. Мураваныя храмы: сакаральная архітэктура беларускага барока. Мінск, “Ураджай”, 2001, 287 с. ISBN 985-04-0499-X.

Нарматыўныя акты:

4. Кодэкс аб культуры Рэспублікі Беларусь, 2017.

Internet:

5. http://mstislavl.info/photogallery/mesta/93-ansambl-iezuitskogo-kollegiuma.html#sel=5:1,5:22
6. http://globus.tut.by/mstislavl/index.htm#iezuit_collegium
7. https://ekskursii.by/?place=16569__Mstislavskij_iezuitskij_monastyri_i_kollegium

8. **Дадаткі**

Дадатак 1 – **Кароткае апісанне стану аб'екта**

Nr.	**Адрас**	**Кароткае апісанне фізічнага стану (ад вельмі дрэннага да добрага)**	**Стан ацэнкі рызыкі**	**Прыярытэт для ўмяшання - высокі / сярэдні / нізкі**
1	Касцёл Святога Міхаіла Архангела Мсціслаў, вул. Першамайская,	Нездавальняючы стан, але прайшоў работы па кансервацыі (умацаванне сцен) ў 1990-я гг., пакрыты дахам, пачалі ўзнаўляцца вежы, але рэстаўрацыя не была завершана.	B	Высокі
2.	Будынак Езуіцкага калегіўма. Адукацыйны корпус. Мсціслаў. Перасячэнне вуліц Першамайскай і Пралетарскай	Адрамантаваны ў пачатку 2000 гг., знаходзіцца ў здавальняючым стане. Зараз тут размешчаны ведамасны гатэль на 40 месцаў.	C	Сярэдні
3.	Аптэка, будынак 18	Патрабуе рэстаўрацыі і рамонту,	F	Сярэдні

	ст., мадэрнізаваны ў пач. 20 ст. Мсціслаў. Перасячэнне вуліц Першамайскай і Пралетарскай	будынак закансерваваны		
4.	Будынак Езуіцкага калегіўма. Канвікт. 19 ст. Мсціслаў. Перасячэнне вуліц Першамайскай і Пралетарскай	Знаходзіцца ў стане рэстаўрацыі.	B	Сярэдні
5.	Будынак Езуіцкага калегіўма. Гаспадарчыя карпусы. Пач. 20 ст.	Адрамантаваны ў пачатку 2000 гг., знаходзіцца ў здавальняючым стане. Зараз тут знаходзіцца школа мастацтваў.	C	Сярэдні
6	Капліца, 18 ст	Патрабуе рэстаўрацыі і рамонту, будынак закансерваваны	F	Сярэдні
7.	Агароджа, 19 ст	Знаходзіцца ў добрым стане	C	Сярэдні

Дадатак 2 – **План праекта рэканструкцыіі сквера і яго 3д выява**

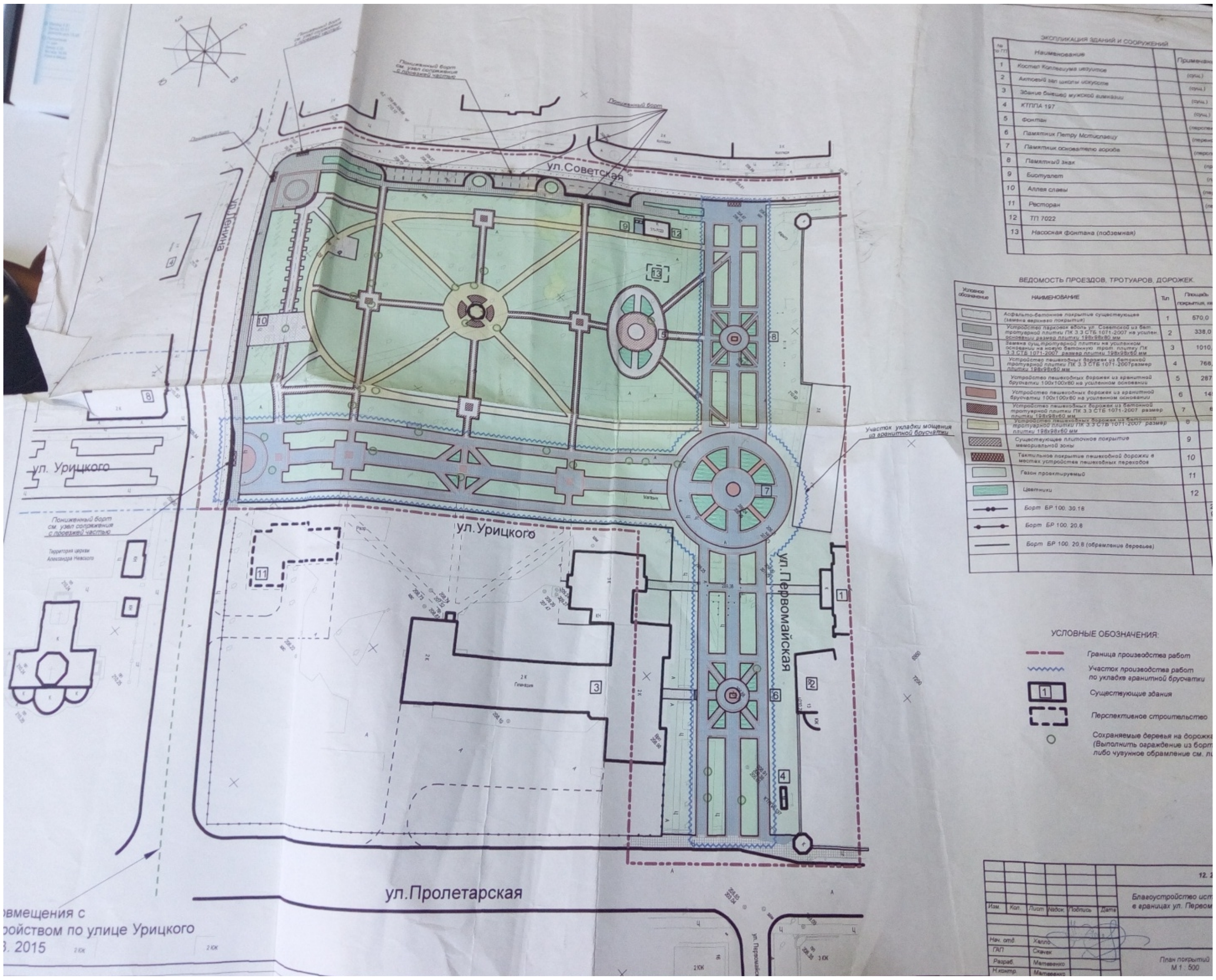

Дадатак 3 – **Гістарычныя планы і малюнкі**

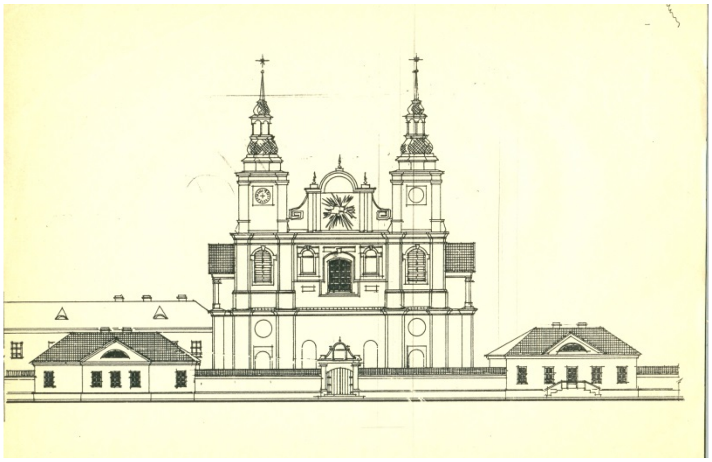

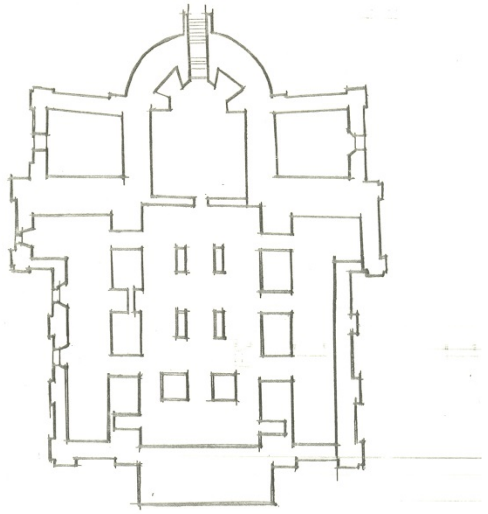

Мсціслаў. *Касцел Міхаіла Архангела ордэна езуітау. Фасад і план*

Мсціслаў. Мікалаеўскі сабор, былы касёл Міхаіла Архангела.
Пер.палова 19 ст

41

I488
.2
733

Планы бывшего Иезуитск. ... в г. Мстиславль, ныне поступившего в ведение тупическаго и предназначенного для помещения Духовного училища монаствующих.

Флигеля предполагаемые для помещения монаст рщиков.

Рассмотрен:
I0 апреля I836 г.

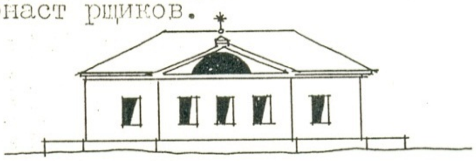

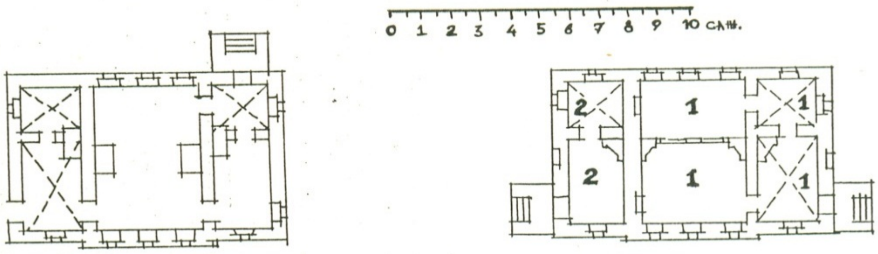

А план флигеля с сущ. видом

–"– с предполож...

1 - Для настоятеля с послушником.
2 - Для монаха с послушником.

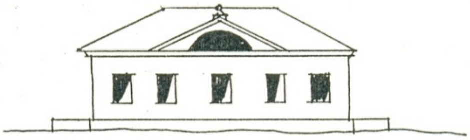

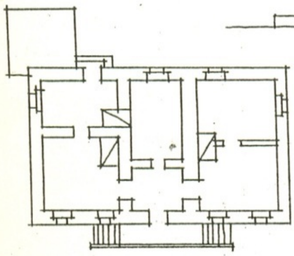

В план флигеля с существующим видом

–"– с предположением вновь.

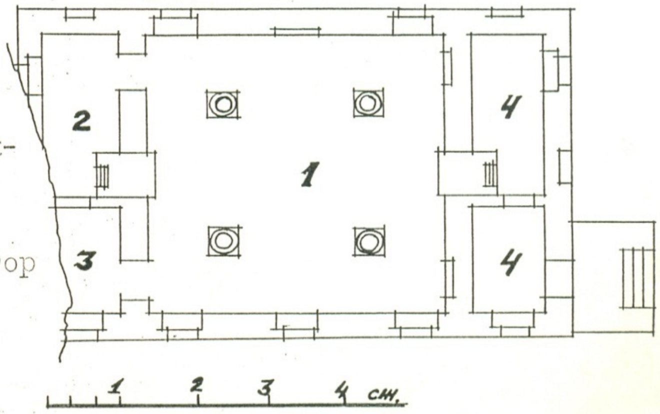

1 - Церковь/тёплая/
2 - Пономарня
3 - Вход
4 - Для монаха с послушником.

Составлял

Могилёвский губ.архитектор Ал.Бусвирский.

Мсціслаў. Планы будынкаў езуіцкага калегіўма

Мсціслаў. Інтэр'ер касцёла Святога Міхаіла Архангела

Дадатак 4 – **Дадатковыя выявы**

Мсціслаў. Касцёл Святога Міхаіла Архангела

Мсціслаў. Касцёл Святога Міхаіла Архангела

Мсціслаў. Касцёл Святога Міхаіла Архангела

Мсціслаў. Дэталі Інтэр'еру касцёла Святога Міхаіла Архангела

Мсціслаў. Канвікт і аптэка былога езуітскага калегіўма. Від з вул.Савецкая

Мсціслаў. Будынкі былога езуітскага калегіўма

Мсціслаў. Касцёл Святога Міхаіла Архангела. Від з вул.Пралетарская

Мсціслаў. Будынкі былога езуітскага калегіўма

Мсціслаў. Будынкі былога езуітскага калегіўма. Від з боку былой мужчынскай гімназіі

Мсціслаў. Агароджа ансамбля былога езуітскага калегіўма

Мсціслаў. Агароджа комплекса былога езуітскага калегіўма

ТЭА падрыхтаваны:

Людмілай Кірыенка, дырэктарам Мсціслаўскага гісторыка-археалагічнага музея

E-mail: irmaultra@yandex.by

Пры ўдзеле Наталлі Мурынай, нацыянальнага эксперта.

E-mail: nm@csmart.by

Каардынацыя і рэдакцыя праведзена:

Алай Сташкевіч, галоўным мэнэджарам праекта

E-mail: as.belicom@gmail.com